

כל אחד זוכר את הילד התוספני שהיה מתגרה ב... חבור וצועק: "החזיקו אותי! אני אשבור לו את ה... עצמות! החזיקו אותי!"

נזכרתי בתמונה משעשעת זו, בקוראי על אימוני של חבריהכנסת דויד בן-גוריון לחדש את פרשתילבון.

גם הוא קורא, בקול גדול ואימתני: "החזיקו אותי! אחרת אני אתחדש את הפרשה!" ואומנם, חברימפלגתו המבוהלים אצים מכל הכיוונים כדי לעצור בעדו.

תמהני מה היה קורה אילו אמרנו למר בן-גוריון: "בבקשה! אתה רוצה לחדש את ה-פרשה? תפאר!"

באמת, למה לא? למה לא לחדש את הפרשה? למה לא לחקור עד תום את אותו פשע לאומי, אותו מעשה מופת של נימטום ואיחלת, הקרוי "עסקהביש"?

נזכור נא: מעולם לא נקבע מי נתן את ה-הוראה לאותו מיבצע מחפיר.

מעולם לא נגבו עדויותיהם של עשרות האנשים, שהיו קשורים בו, והפורים כיום ברחבי תבל — החל במשרדו

ההוראה לעסקהביש — לא זו בלבד שאי אפשר להפקיד בידו לעולם את משרד-הבטחון או את משרד-החוץ, אלא ספק אם כותר להניח לו אף לטפל בעגבניות. לפרוש מן הממשלה על רקע זה, הוא לא גימס אפילו את חוג הצעירים כדי ללחום מלחמה מסויימת זו.

ועל כן אני אומר: אריקיי, נחדש!

ע"ד כאן קיימת בין מר בן-גוריון וביני, בנושא זה, תמימות-דעים מלבבת ואדילית. חוששני כי הבנה עמוקה זו תופר אם אעלה את השאלה: כסדר, אבל איך נחדש?

מר בן-גוריון, שאינו מצטיין במיקרה זה במקורות יתרה, הוציא מעליית-הגג את הגולם של "ועדת-חקירה משפטית". כבר הוכח לו אלף פעמים ואחת כי אין דבר כזה. ועדת-חקירה אינה בית-משפט, אפילו יהיו כל חבריה שופטים (ומי קבע ששופטים יבינו בעניין זה, שכולו מדיני ומיבצע, יותר מאדם אחר?). ואילו משפט אפשרי רק כשיש תובע ונתבע, או מאשים ונאשם.

אם רוצה מר בן-גוריון בבירור משפטי, מוטב שיגיג משפט נגד מישהו. (למשל, נגד השבועון המסויים, שטען בשעתו כי מר בן-גוריון עצמו נתן את ההוראה).

אם תשמע הוועדה את כל העדויות, מבלי להיות כבוזה לשום פרוצדורה משפטית — אין ספק כי תגיע לסיכום בעל ערך היסטורי.

העיקר של כל ההצעה טמון, כמובן, במילים, "בירור פומבי". שתי מילים אלה — ושתייהן בלבד — הן אבן הבוחן לרצינותו של כל אדם התובע את בירור הפרשה. ודווקא ברצינותו של מר בן-גוריון חפרות שתי מילים אלה.

הוא היה רוצה, כך אנו למדים מדבריו, בבירור סודי, בוועדה סודית, שתשא לצורך הקישוט את התואר "משפטית". רצון זה אומר דרשני.

כי הוא מעורר את החשד הכבד כי דרישתו של מר בן-גוריון אינה רצינית, אינה כנה וי אינה מכוונת לבירור האמת.

את מי רוצים לדמות כיום בדיוברים על "סודיות", על "אינטרס בטח ני חמור"?

העולם כולו יודע את כל פרטי עסקהביש. גדולי העתוננים בעולם פירסמו את הפרשה, שנשארה כמוסה ונסתרת רק מעיני האזרח הישראלי.

נכתבו על הפרשה ספרים, כאמרים, דו"חות ופרוטוקולים משפטיים ללא ספור. כל מדינאי בעולם העוסק במרחב, כל עתונאי, והיסטוריון יודע עליה יותר מאשר ח"כ ישראלי.

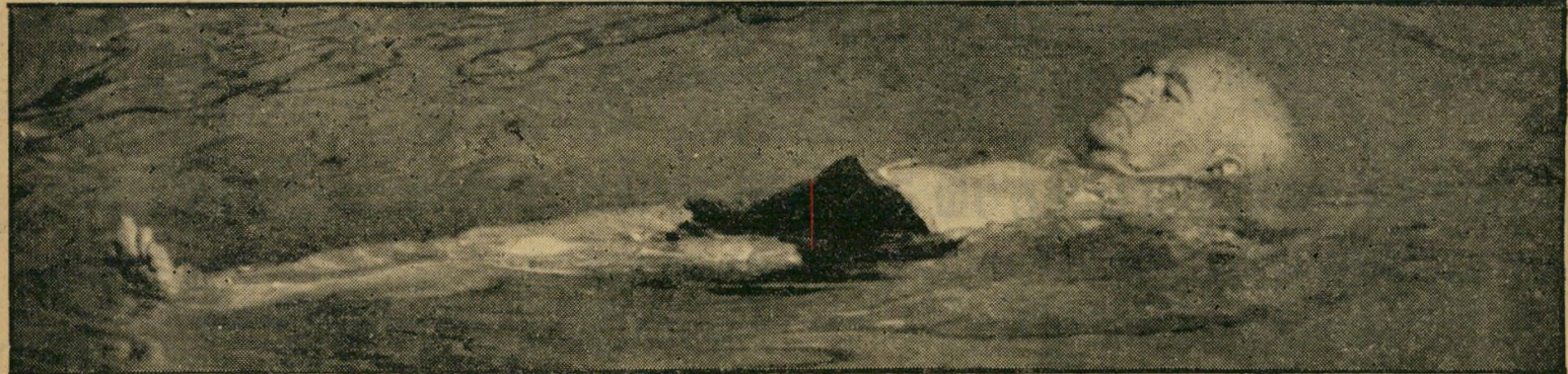
נכון, בושה היא, פרסם את הפרטים לעיני העולם. יכול להיות שם שהו בפאריס או בלונדון, שעדיין לא שמע על העניין המביש, ילמד על כך לראשונה מדיוני ועדת-החקירה שתתרום בישראל.

אז מה?

לא התביישו לפרסם את פרטי פרשת כפר-קאסם. ה-פירסום המשפטי המלא הוסיף לנו כבוד בעולם. אם נגלה עתה סופית את פרטי הפרשה, אחרי תשע שנים, כדי לקבוע את האהראי למעשה שהאומה כולה מסתייגת ממנו בפירוש ובגלוי — רק יעלה הדבר את קרנו בעיני משפחת העמים.

בירור סודי יהיה בכחינת קאריקטורה, טכסים של אחיות-יעיניים, מעשה-מימרה של טישטוש. אך בירור פומבי יבטיח כי סוף-סוף תתגלה

תפארת



יאל דוד!

פאר רצינות השיקולים (או חוסר-השיקולים) של ההנהגה האחראית דאג, השקפתה המדינית והפסיטה המיבצעית. ועדת החקירה-הבטחון — אותו מכשיר בדוק של השתקה וט שטוש — אופנם החל בבירור, אך הפסיק אותו באמצע. ועדת שבעת-השרים יסבה על המדוכה וסיהרה את מר פנוס לבון — אך לא קבעה מי, בכל זאת, אשם.

זהו, איפוא, המצב הקיים: להלכה לא נמצא איש אשם במעשה המבעית והאחילי ביותר שנעשה אי-פעם בשם מדינת-ישראל.

למעשה הוטלה האשמה, עליידי טיהורו של מר לבון, על הקצין הבכיר.

אבל כל ילד מבין כי הקצין הבכיר לא היה מסוגל מעולם לתת הוראה כזאת על דעת עצמו, אם לא קיבל את ההוראה מידי שר-הבטחון דאג, מר לבון, משמע שקיבל אותה מידי הרמטכ"ל דאג, מר משה דיין.

ואם מר דיין נתן את ההוראה, קרוב לוודאי שעשה זאת אחרי הירבבות עם רבו ומורו דאג, האזרח דויד בן-גוריון בשדה-יבוקר.

פיכך, איני תופס את אשם למנוע ממר בן-גוריון את הזכות לברר את הפרשה עד תום, ולקבוע את מידת אחריותו או חוסר-אחריותו —

אם אומנם הוא דורש זאת.

מר בן-גוריון חרד עתה למקומו בהיסטוריה. הוא רוצה להניח אחריו מסכת שכולה טוהר ותפארת. הכתם של עסק הביש, הרובץ עליו, מפרע לו מבחינה אסתטית.

כאשר קם אדם ואומר: "הניחו לי להוכיח את צידקתי!" — איך אפשר לומר לו, "לא!"? זה בלתי-מוסרי בהחלט.

ואין המדובר במר בן-גוריון בלבד. אילו קם מר דיין ותבע אף הוא את עלבונו, היה צריך לבוא על סיפוקו. הנה מבקש מר דיין לקבל לידיו את תיק הבטחון, או את תיק החוץ, או את שני התיקים גם יחד, בתוספת תיק ראשה-ממשלה. אך צילו של עסקהביש מעיב עליו.

שהרי ברור כי אם אומנם היה למר דיין חלק במתן

האמת, תיקבע האחריות, תטוהר האווירה.

א אסתיר את הדבר: אני תומך בחידוש פרשת לבון, ובבירורה הפומבי עד תום, מפני שבעיני זהו תנאי מוקדם להמשכת התהליך שאת ראשיתו ראינו ב-שבועות האחרונים:

תהליך הדה-בינוריוניזציה של המדינה. הדה-סטאליניזציה (להבדיל) לא נסתיימה כאשר בא אחד טאלנקוב במקומו של סטאלין. היא החלה ברצינות כאשר גילה כרושצ'וב בפה מלא את מעשי הפשע והאיחולת ש-אירעו בתקופת סטאלין. ללא גילויי הקונגס העשרים, לא היה אפשרי הסכם-מוסקבה ההיסטורי מלפני שבועיים.

הדה-בינוריוניזציה של ישראל החלה בצעדים הסנניים. מר בן-גוריון נאלץ להתפטר, מר דיין נדחק לפינה, כפניו של מר פרס קוצצני. הל שינוי קטן אך חשוב בסיגנון ה-רישמי. אין עדיין מוסיקה חדשה, אבל יש צלילים חדשים.

אולם תהליך זה אינו בטוח, ואינו מחוסן מפני מכה נגד דיה, כל עוד לא נתגלה לעיני העם כל אשר נעשה בתקופת בן-גוריון, על די אנשים כמו ה"ה דיין ופרס, בשם הבטחון. בירור פרשת עסקהביש וספיתו יספק להמונים אינפורמ-ציה זו. ההלם יסרוף סופית את הגשר בין עבר להווה, בין 1954 ל-1963.

ואם מוכן מר בן-גוריון, מתוך קוצר-ראיה או אשליה, לתת בעצמו את ידו לכך — תבורר-נא ידו.

ומוטב שנמחר לקחת את היד וללחוץ אותה, לפני שיתחרט.

ואם אין מר בן-גוריון רוצה בבירור משפטי, מוטב ש-יחדל להעמיד פנים, ויפסיק להשתמש בצורה קלת-דעת בתואר "משפטי".

ית המשפט אינו במה אידילית לבירור פרשות היסטוריות, מדיניות או צבאיות. למדנו זאת במשפט קסטנר, וגם במשפט אייכמן.

אם רוצים באמת לברר עד תום את הפרשה, הרי שהדרך הנכונה היא, שהכנסת תמנה ועדת-חקירה לאומית, המורכבת מאישים נייט ראליים, בעל-ידימה.

אשר למצוא בארץ חצי-תריסר אנשים כאלה — למשל, היסטוריון, איש-מודיעין בדימוס, מומחה ליחסים בינלאומיים, משפטן, קצין משוחרר ושר-לשעבר — הנהנים מאמון הציבור, והמצויידיים בידיע הדרוש לבירור פרשה מעין זו.

ועדה זו צריכה לקיים ישיבות פומביות, בהן יעיד כל מי שירצה להעיד על אותה פרשה. על הכנסת להעניק להעדה זו את הסמכות לכפות על עדים למסור עדות בשבועה, לחקם שתיזעורב ולשלוח את הסרבנים והשקרנים למאסר.

תחיס-החקירה של הועדה חייב להיות מוגדר מראש, ב-צורה הרחבה ביותר: המצב המדיני ערב עסקהביש, עסק הביש עצמו, היחסים בצמרת משרד-הבטחון באותה תקופה, פעולותו של מר בן-גוריון בשדה-יבוקר וקשריו הסמויים עם ה"ה דיין ופרס, הפעולות לסילוק מר לבון מן הממשלה, וכן מיבצעים אחרים שדמו במותם לעסקהביש, המאפשרים לקבוע את האחריות על-פי אחידות השיטה.